

Bayanin kula

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

Yaya za'a Tsara da Aiwaratar da Shirye-shiryen kariya cikin Aminci

Don CSOs a yanayin taimakon agaji ko na ci-gaba

Menene gudanar da shirye-shirye cikin aminci?

- Ya kamata abubuwani da ake la'akari da su wajen aiwaratar da shirye-shirye masu aminci ya jagoranci kowane aikin CSO ko shiri.
Yana daya daga cikin tabbatar da kariya na kungiya.
- Shirye-shirye cikin aminci na jaddada CSO ne ke da daukan alhaki na dukkan mutanen garin da sauran masu ruwa da tsaki.
- Aiwaratar da shirye-shirye cikin aminci na da manufar tabbatar da duk yadda zai yiwu ya zama an kare mutanen gari daga kowadanne batutuwa da gangan ko bada gangan ba da ke bukatar kiyayewa ko hatsarorin da ke tasowa daga yadda aka tsara da aiwaratar da shirye-shiryen CSO. Wannan zai iya hadar da illa da cin zarafi wanda ke faruwa tsakanin mutanen gari, ko tsakanin iyalai, sakamakon shirin.
- Shirye-shirye cikin aminci bai hada da kariyar hatsarori gaba daya ba wadanda ke tasowa cikin al'umma da ba su da alaka da aikin CSO.
- A dabi'a, shirye-shirye cikin aminci ya hada da gano, tantance, magance da gudanar da hatsarorin illa da cin zarafi wanda zai iya samuwa dalilin tsara da aiwaratar da shirin CSO.

Wa muke kariya ta amintaccen shiri?

Duk wanda zai hadu da shirinku, har da:

- masu cin gajiyar shirin,
- masu amfani da hidimomi, da
- sauran mutanen gari.

Misalan abubuwani da suke iya kama da shirin kariya, hatsarori ko batutuwa:

- Ma'aikaci namiji daga CSO ya taba wata yarinya yadda bai dace ba yakin wasa da ita a matsayin aikin tallafawa ta tunani da hanlali .
- Wata mai aikin sa kai daga cikin al'umma kuma mai wakiltar CSO ta karbi lambar wayar saurayi daga dandalin WhatsApp na wani shiri kuma ta tura masa sakonnin jima'i da bai dace ba.
- Wani yaro da ke kai-da dawowa a wurin wani shirin CSO da wasu mutanen gari suka ci zarafinsa ko yi masa barazana a wurin tafiyar.
- Shugabannin al'umma su tambayi wata mata ta yi jima'i da su don su ba da shawarar daukan wasu iyalai ga wani tsarin CSO makircin bayar da kudi don samun aiki.

Don karin bayani, karanta: [Menene kariya?](#)

Me kuke bukata yanzu don taimakawa wajen tsara da aiwatar da shirye-shirye cikin aminci?

- Zabar wurin tuntuba na kariya (SFP). Ba da horo ga SFP(s) saboda su iya tallafawa abokan aikinsu don fahimta, saka idanu da sarrafa abubuwani kariya, hadari da magance rahotanni da aka samu
- Tabbatar cewa dukkan ma'aikata sun samu horarwa daga tushe, akan kariya. Fifita horarwa ga ma'aikatan da zasu ziayrci wuraren shirye-shirye, har da direbobi da ma'aikatan da suke taimakawa gudanar da aiki.

A takaice, ya kamata ma'aikata su fahimci:

- ✓ manuofin kungiyarsu da
  - ✓ yadda hatsarori da matsalolin kariya suke, tare da misalai daga yanayin da ake aiwatar da su,
  - ✓ yaya ake gano hatsarorin kariya da batutuwa,
  - ✓ yaya za'a amsa rahoton cin zarafi yadda ya dace,
  - ✓ menene tashoshin rahoto a cikin yanayin ayyukansu da yadda ake amfani da su
  - ✓ su, kumayadda tallafi-kai-tsaye-ga wadanda suka tsira yake, da dalilin muhimmancinsa.
- Kammala tsara hidimomin tallafawa na gida masu inganci da tabbac ci da tazararsu (misali na tallafin kudi, shari'a, mu'amala da tunani, lafiya, da masu kare hakkin yara). Tabbatar dukkan ma'aikata na iya samun cikakkun bayanai.
  - Tsara wani shiri don a iya tura harkokin gaggawa zuwa hidimomin taimako. Gano hanyoyin zabi a inda babu hidimomi. Gano kayayyaki don taimakawa wanda abun ya shafa ko ya tsira ya samu hidimomi (misali wajen tafiya).
  - Raba bayanai da hanyoyinku masu alaka da hatsarori da batutuwan kariya tare da CSOs da suke aiki a wuri daya da ku. Yi tsammani kuma a tambayi sauran su baku irin nasu. A wasu wurare wata kila za'a samu hanyar sadarwa mai tsari – wadda wasu lokuta ake kiransa "Hanyar Sadarwar PSEA wato PSEA Network" – don daidaita musayar bayanai.
  - Tabbatar cewa kowane bincike kwararrun masu bincike da suka samu horo ne kawai za su aiwatar da shi kuma wa'danda suka tsira ko wadanda abin ya shafa sun samu taimako daga kwararrun ma'aikata.

- Tabbatar cewa wanda ya tsira ko wanda abin ya shafa an sa musu ido bayan binciken.
- Tabbatar cewa an bayyana hanyoyin ladabtarwa ga wadanda suka jowo illa da cin zarafi ga masu cin gajiyar shirin, masu moriyar hidimomi ko sauran mutanen garin.

Me ya sa hadin kai da al'umma ke da mahimmanci sosai don aiwatar da shirye-shirye cikin aminci?

Hadin kai da al'umma shine aiki da kungiyoyi dabab-daban da ke cikin al'umma. Hadin kai da al'umma a kowane matakint shirin shine mabudin aiwatar da shirye-shirye cikin aminci don dalilai da yawa, har da:

- Al'umma, da kungiyoyi dabab-daban a cikin garuruwa, sun fi iya gano me suke ganin zai iya kwantar da hankalinsu ko wanda zai sasu cikin hatsari. Wannan muhimmin bayani ne da za a fahimci ko shirye-shiryen CSO zai iya jowo illa da cin zarafi a cikin al'umma ko kara hatsarin SEAH ko sauran nau'in cin zarafi. Misali, a yanayin da ake yawan samun GBV ya yawaita, ma'aikatan CSO wata kila za su fi iya ci da gumi ko ci zarafin al'umma ba tare da an gane ko kai rahotonsa matsayin damuwa ba.
- Al'umma da kungiyoyi dabab-daban cikin al'umma, su biyun na iya gano hatsarori da ke iya tasowa daga shirin da bada

gudunmawar ra'ayoyi don magance wadancan hatsarorin. Misali, idan wani CSO na shirin gina wuraren samun ruwa a cikin al'umma wanda suke lunguna kuma hakan

ya zama hatsari ga 'yan mata da mata musamman don samun sa – al'umma na iya bada shawarwari akan zabar wasu wurare daban wandanda suka fi tsaro.

- Al'umma da kungiyoyi daban-daban cikin al'umma, sun fi iya bayyana menene, yaya, yaushe, a ina da kuma wa suke ganin zasu fi jin dadin kai karar cin zarafi daga wata kungiya.
- Ta bada bayanai game da abubuwan da ake tsammani (har da akan karbar rahoto da bida amsa), sauraro da bida amsa ga maganganun al'umma, CSOs na iya fara gina amintaka. Don mika rahotanni, al'umma na bukatar aminta da cewa CSO sun dauki alkawarin kare su, cewa hanyoyin karbar rahotanni na da aminci da kuma sirri da kuma cewa za'a kula da rahotanni ta hanyar da ya dace.

2. Shiryawa da Tsara Shirin

2.1. Gano da tantance hatsarorin kariya

- Gano hatsarorin kariya a dukkan shirye-shirye kuma yi nazari akan tasirinsu da yiwuwsu. Hada da mutanen garin dabab-daban a yayin gano hatsarori da aiwatar da nazarin.
- Shirya kimanta hatsarorin zuwa kashi-kashi, misali: wuri; masu cin moriyar hidimomi / gungun mutane da aka nufa; irin shirin / hidima; ma'aikata, abokan aiki da ma'aikata masu alaka da aikin; sadarwa ta waje; kare bayanai; da sauran mutanen garin.
- Yi nazari akan hatsarorin kariyar ga dukkan mutanen gari, musamman gungun mutanen da suka fi shiga cikin hatsarin.
- Gano ma'aikatan da sauran wadanda suke da alaka da shirin (misali masu sa kai ko mutanen garin da suke wakiltar CSO) wanda suka kware wajen fahimtar da magance hatsrorin da ake kiyayewa. Watakila za su iya sanarwa ko taimakawa aiwatar da shirye-shiryenku na aminci.

Yadda za'a hada amintattun shirye-shirye a dukkan matakhan shirin

1. Fara Shirin

- Tattara bayanai akan abubuwa na gida da albarkatu wanda zai iya shafar kariya misali: dokokin da suka dace; al'adu na gida, ka'idoji da dabi'u; tsarin al'umma; canje-canjen iko na al'umma.
- Yi nazarin yadda abubuwa na gida da albarkatu kan iya taimakawa ko da za'a yi la'akari da su don tsara shirye-shirye wanda suke da aminci iya yadda zai yiwu.
- Ajiye isassun kudafe da ma'aikata don ayyukan kariya.

Misalan abubuwa na gida da kayayakin da ake bukatar la'akari dasu a lokacin fara shirin da tsarawa.

- Dokar kasa na iya bukatar kai rahoto ga 'yansanda kafin turawa zuwa hidimomin lafiya.
- Watakila al'ummomi suna da hanyoyi na cikin gida don gudanar da rahotannin SEAH/korafe-korafe.

Tasirin da yiwuwar hatsarorin da za a kiyaye zai sha banban ga kungiyoyi daban-daban.

Mata da 'yan mata gaba daya sun fi fuskantar hatsarin SEAH fiye da maza da yara maza.

Daidaikun mutane da suke fuskantar nuna bambanci bisa ga abubuwa kamar nakasa, matsayin hijira, kabila, shekaru da jinsin zama mace ko namiji sun fi karuwar shiga cikin hatsarin kuma sun fi yiwuwar kin kai karar cin zarafi ko zargi fiye da daidaikun mutanen da basu da sifofin da za su sa a nuna musu wariya.

2.2. Hada dabarun magance hatsarorin kariya a lokacin tsara da shirya shirye-shirye

- Samar da matakhan magance hatsarori da kuma hada shi cikin tsara shirin. Gwada ko tabbatar da matakai magance hatsarori tare da mutanen garin kuma sauva shi idan ya zama dole.
- Bayyana inda aka nufa tare da manufofin da ake iya aunawa, lokacin kowanne, matsayi da daukar nauyin aiwatar da shirye-shirye cikin aminci.

- Hada matakhan magance hatsarori cikin kasafin kudi na shirin, hada da kayayyaki don taimakon gaggawa nan take da ke iya tasowa.

3. Aiwater da Shirin

3.1. Kafa hanyoyin karbar korafe-korafe na cikin al'umma (CBCMs)

- Tare da bayanai daga mutanen gari, samar da CBCMs wanda ke karfafa, sauraro da bada amsa yadda ya kamata ga rahotannin SEAH.
- Kafa hanyoyi dabab-daban na karbar rahoto wadanda ke da aminci, sirri da samuwarsa. Saukaka hanyoyin aiki kuma daidaitattu. Lura cewa kai kara zuwa wani fuska da fuska kamar yana da mahimmanci.
- Gano kowane CBCMs da ake da shi. Inda CBCMs din suka dace kuma al'umma na amfani dasu, yi amfani /gina akan wangan tsarin a kuma samar da hanyoyin aiki tare da sauran CSO(s).
- Guji kirkiro wasu tsarukan karbar rahotanni dabab ga kowane CSO a wuri daya na gudanar da shirin. Wannan na iya rikita hanyoyin, hana amincewa kuma ya jawo kalubale ga wadanda abun ya shafa da wadanda suka tsira.
- Tabbatar cewa al'umma da ke dukkan wuraren shirye-shirye sun:
  - fahimci menene kariya da kuma hakkokinsu da suke da alaka da su,

- a san wane irin hali ake tsammani daga ma'aikatan CSO da abokan aikin su,
- a san me za su kai kara kuma yadda za su kai karar cin zarafi/korafi, da kuma
- a san me za su yi tsammanin bayan tura wani rahoto.

3.2. Tuntubi al'umma, nuna kokarin da ake yi wajen hana da tallafawa kariyar hatsarorin

- Yi amfani da tarurrukan al'umma, tarurrukan sa ido da ziyyarar al'umma don sanarwa akan mahimmancin kai karar kowadanne matsaloli/damuwa.
- Tunatar da mutanen gari yadda ya kamata halayyar ma'aikatan CSO su zama a kuma tattauna hatsarorin kariya.

3.3. Bada tallafi mai la'akari da wadanda suka tsira su yi rahoto, sarrafa harkar matsalolin kariya da bincike

- Idan kowane ma'aikaci ya samu rahoto ko ya shaida wata matsalar kariya, ya kamata su tabbatar akwai tsaro, su saurari, a darajanta, kar su nuna bambanci kuma su lura da sirri.
- Tura matsaloli na gaggawa zuwa hidimomin taimako.
- Ba da rahoton dukkan matsaloli zuwa hanyoyin hukumar, manyan ma'aikata, ma su ba da tallafi da sauran wadanda ake da bukatar sanar da su.
- Fifita lafiya da tsaron wanda abun ya shafa ko ya tsira har a gama gudanar da harkar.
- Sai Kawai inda bayanai ba sa nuna mutum ko kungiya ba**, kafin a ba da gamsasshen ra'ayi ga al'umma akan rahotanni da hanyoyin mai da amsa. Dole a yi wannan da taka tsantsan don gudun kara illa ko cin zarafin wanda (wadanda) suka tsira ko wanda (wadanda) abun ya shafa.

3.4. Sa ido, kimantawa da Koyo (MEL)

- Yi bitar hatsarorin kiyayewa da tsari. Hada kowadanne sabbin hatsarori cikin matakhan magancewa.
- A rika tambayar kungiyoyi dabab-daban cikin al'umma akai-akai idan CBCMs sun dace da dalilai kuma suna samuwa (musamman idan rahotanni suka yi karanci).
- Sa ayyukan MEL ya zama da aminci da da'a, misali:

- Sa mahalarta/masu moriyar hidimomi su ba da izini idan za su ba da bayanai,
- Ajiye da amfani da bayanai cikin aminci, kuma
- tantance da rage hatsarorin kariya na kayan aiki da hanyoyin MEL.

4. Rufe Shirin

- Yi bitar kokarin aiwatar da shirye-shirye cikin aminci. Raba bayanan darussa da aka koya don shirye-shirye a gaba.
- Ba da rahoton kowace damuwa /matsalolin kariya da ba'a magance ba kafin gamawa.
- Gina kariya cikin shirin idan za'a miƙawa wata kungiya.